

N:o 1.

Af Herr **I. Asklöf**: *Om underdånig skrifvelse med begäran om nedsättning af en komité för utredande af städernas inkomst- och beskattningsförhållanden, samt om anvisande af ett förslagsanslag till samma ändamål.*

Det viktiga beslut, hvilket 1873 års Riksdag fattade, och hvars rätt i princip sedermera blifvit af Regeringen erkänd, nemligen angående afskrifning af grundskatterna och indelningsverket, har ännu efter 6 års förlopp ej vunnit sin lösning. Orsaken härtill ligger i det förhållandet, att jemte denna fråga blifvit sammankopplad den lika viktiga frågan angående ombildande af landets försvarsväsen. De förslag till försvarets förändring, hvilka blifvit af Regeringen under de senare åren framlagda, hafva dock icke blifvit af Riksdagen bifallna, hufvudsakligen af det skäl, att den plan, hvilken Regeringen omfattat, nemligen att grunda vårt försvar på *ren värnpligt*, ej kunnat af Riksdagen antagas. Andra Kammarens majoritet, som representerar flertalet af landets skattdragande befolkning, har vid sistlidne riksdag tydligen tillkännagifvit *sin* åsigt, att nemligen vårt försvar bör grundas på *stam* och *beväring* gemensamt, dock under medgifvande af utvidgad öfning för den senare. Denna Kammare har sålunda visat, att den icke vill tillköpa sig de erbjudna skattelindringarna mot ett härordningsförslag, grundadt på *ren värnpligt*. Då emellertid det från ledamöter i Andra Kammaren i motionsväg vid sistlidne riksdag framlagda härordningsförslaget var nära att äfven af Första Kammaren antagas, och sannolikt der blifvit antaget, om detsamma af Regeringens ledamöter blifvit accepterad, har man stor förhoppning att med det snaraste från Regeringen förvänta ett nytt förslag i denna riktning. Skulle mot förmodan så ej komma att ske, utan Regeringen möjligen anse vår nuvarande arméorganisation bättre än enligt grun-

derna i det omnämnda förslaget, så skulle deraf troligen kunna uppstå den tanken, att den viktiga frågan om grundskatternas afskrifvande komme att uppskjutas till en oviss framtid. Så kan väl ej vara meningen med 1873 års riksdagsbeslut, fattadt i öfverensstämmelse med Statsutskottets tillstyrkande af då i ämnet väckta motioner. Det är i sådant fall antagligt, att grundskattefrågan snart nog kommer att ånyo upptagas, men *då skild från försvarsfrågan*. Den har nemligen nu stått så länge på dagordningen samt vunnit en sådan ståndpunkt, att den ej *kan* eller *får* falla. Med sann tillfredsställelse får jag erinra, att åtskilliga stadsrepresentanter vid 1873 års riksdag välvilligt erkände rättmätigheten af dessa skatters afskrifning; men motståndet mot denna reform har dock på senare åren tilltagit, hufvudsakligen från stadsrepresentanter och statsstjänstemän, under uppgifvande att dessa skatter skulle från jordbruksbefolkningen aflyftas, för att läggas på rikets öfriga inbyggare. Detta motstånd har dessutom erhållit lifligt understöd af större delen af tidningspressen, som städse framhållit, att den ifrågavarande reformen skulle utgöra en skänk åt jordbrukarne, att staten ej kan undvara beloppet af dessa skatter, samt att städernas befolkning hufvudsakligen skulle få öfvertaga detta skattebelopp och sålunda få betydligt förhöjda skatter, o. s. v. Motståndarne vilja ej komma ihåg, att jordbrukarne medgifvit för sig förhöjd bevillning, hvilken dessutom ytterligare höjes i den mån fastigheternas taxeringsvärde i följd af skeende afskrifning stiger; vidare att jordbrukarne så väl som landets öfrige inbyggare måste i samma proportion taga del i ny beskattning, om statens inkomster blifva otillräckliga; samt hafva framförallt i synnerhet helt och hållet ignorerat de fördelar i statsanslag, hvaraf städerna hittills kommit i åtnjutande.

Då tidningspressen naturligtvis söker beifra städernas intressen, och då motståndet mot skattereformen hufvudsakligen utgår från städernas befolkning, bör det för nämnde reforms genomförande, innan den kommer att afgöras, vara af särdeles vigt att erhålla en fullständig utredning om stadsinvånarnes nuvarande skatteförhållanden, om de statsanslag städerna erhålla, samt en jemförelse mellan dessa anslag och deras skattskyldighet till staten.

Den af Regeringen tillsatta »förberedande skattejemkningskomitéén» har visserligen afgifvit en vidtomfattande utredning, men denna utredning synes hufvudsakligen framhålla den satsen, att jordbrukarne äro för lågt beskattade; att den förlust, som skulle drabba statsverket genom grundskatternas och indelningsverkets afskrifning, till största delen borde ånyo läggas på jordbruket genom införande af beskattning såväl på eganderätt, som på jordbrukets afkastning; hvaremot i

afseende på beskattningen beträffande städernas näringsidkande befolkning endast bör iakttagas en rättvisare uppskattning af inkomsterna. Ett sådant förslag, att nemligen jordbruksrörelse, ehuru vanligtvis belastad till större delen med lånade penningar, ändock skulle gifva en afkastning af 9 à 10 procent, innebär efter min åsigt en stor obekantskap med verkliga förhållandet, hvaraf det synes troligt, att ingen af de tre komitéledamöterna befattat sig med jordbruksrörelse.

För att nu återkomma till beskattningsförhållandena i städerna, hvilket är denna motions syfte, vill jag med sifferuppgifter dels ur nämnda komités utlåtande, dels ur andra handlingar, framställa ett kort sammandrag, hvilket, såvida det ej kan bestridas, måste ställa frågan angående bidragen till statsutgifterna särskildt från städerna i ett sådant ljus, att stadsbefolkningen ej längre har ringaste rättsanspråk att motätta sig grundskatternas afskrifning.

Samtliga städernas utskylder till kronan utgöras enligt 1875 års taxeringslängder af:

Personlig skyddsafgift	kronor	111,191: —
Bevilling å jordbruk och annan fastighet...	„	248,261: 42.
dito af kapital	„	111,044: —
dito af rörelse, näring och yrke	„	1,164,033: 08.
dito af allmän tjänst och pension	„	288,624: 48.
dito af enskild tjänst och pension	„	152,110: 78.

Kronor 2,075,264: 76.

Härå afgår det i 8 § bevillningsstadgan

medgifna afdrag, uppgående till

.....	kronor	287,092: —
-------	--------	------------

Summa 1,788,172: 76.

Häremot uppbära städerna, enligt senaste statistiska uppgiften för år 1875, af bränvinsförsäljningsafgifterna

.....	kronor	2,535,689: 85.
samt tolag af tulluppbörden med tillhoppa	„	1,591,288: 76.

Summa 4,126,978: 61.

Häraf visar sig att städerna i statsanslag åtnjuta 2,338,805 kronor 85 öre mera, än deras direkta utskylder utgöra, det vill säga, att staten till städerna återbetalar nära två och en half gång den summa, hvartill deras direkta utskylder till statsverket uppgå. Nu skulle måhända den invändningen kunna göras, att städerna i sin mån äfven bidraga till de indirekta skatterna. Dessa skatter, hvilka tillhöra och uppkomma af de dagliga lefnadsbehofven, drabba naturligtvis landtbefolkningen i samma mån som stadsinvånarne, och utgöra sålunda ej någon pålaga särskildt för städerna. Dock torde jag kunna visa, att städerna ega ännu en inkomstkälla, hvilken fullt ut betäcker äfven dessa deras

indirekta skatter. Antager man tullen inbringa 20 millioner, bränvinstillverkningskatten 15 millioner, samt folkmängden till 4,200,000 personer, så drabbas stadsbefolkningen, beräknad till en sjundedel af hela rikets, af de indirekta skatterna med ett belopp af 5 millioner kronor. Städerna hafva dock ännu en betydlig inkomst, äfven densamma erhållen af staten, nemligen den till dem donerade jord, hvilken är nästan skattefri, och hvilken enligt en af Ljunggren upprättad atlas öfver de svenska städernas jordar, lärer utgöra en areal af tillhoppa 247,500 tunnland. Om man beräknar afkastningen af densamma till endast 25 kronor pr tunnland, erhålla städerna här af en årlig inkomst af 6,187,500 kronor, således äfven här ett öfverskott öfver deras indirekta skatter af mera än en million. Äro de här ofvan anförda sifferuppgifterna rigtiga, så har statsverket från städerna *alls inga inkomster*; tvärtom uppbära *desamma* från statsverket millioner årligen. I motsats mot den af förberedande skattejemkningskomitén uttryckta åsigt synes det sålunda snarare vara rätt och billigt, att statsverket först får *något* bidrag från städerna, eller åtminstone befrias från tillskott till *desamma*, innan landtbefolkningens nu utgående utskylder förhöjas.

Jag har nu sökt framställa ett missförhållande, hvilket sannernligen synes fordra rättelse. En framställning i samma syfte har en gång förut förelegat till Riksdagens behandling. År 1850 väckte representanten Strindlund från Vesternorrlands län förslag om undersökning och utredande af de förhållanden, hvilka borde läggas till grund för städernas beskattning, samt för att bringa densamma i ett jämförligt förhållande till landsbygdens skatteförhållanden. Utan att taga den till städerna donerade jorden i beräkning visade han med bifogade handlingar, att städerna redan på den tiden voro i åtnjutande af statsbidrag till cirka 375,000 kronor *mera* än alla deras utgifter till det allmänna. Sedan dess har tolagen betydligt stegrats, men framförallt har tillkommit den nu till cirka 3,000,000 kronor uppgående bränvinsförsäljningsafgiften. Att jag således nu upptager ånyo hans förslag måste väl hafva alla skäl för sig, synnerligast vid betraktande af städernas motstånd mot landtbefolkningens äskade skattelindringar. Resultatet af Strindlunds förslag blef aflåtande af en skrivelse till Kongl. Maj:t, med anledning hvaraf en komité för ändamålet tillsattes. Denna komité blef dock, efter att hafva fullgjort åtskilliga viktiga förarbeten, af Kongl. Maj:t vid inrättandet af statistiska centralbyrån upphäfd, och dess verksamhet på nämnda byrå öfverflyttad. Det är derföre sannolikt att i detta embetsverk finnas åtskilliga upplysningar och utredningar, hvilka blifva till nytta för den undersökning min motion afser. Frågan fick sålunda den gången förfalla, men om så ej skett,

är det väl mer än sannolikt, att bränvinsförsäljningsafgiften ej kommit städerna till godo, utan förbehållits åt statsverket. Det är dock nu hög tid, att frågan ånyo upptages och att den må vinna ett snabbare afgörande.

Då nu i den i öfrigt förtjenstfulla utredning, hvilken blifvit af förberedande skattejemkningskomitéen upprättad, någon sådan utredning rörande de förhållanden beträffande städerna, hvilka jag i denna motion påpekat, helt och hållet saknas, och jag likväl anser densamma af lika stor vikt vid det definitiva afgörandet af grundskatternas och indelningsverkets afskrifning, får jag sålunda, på grund af hvad jag nu anfört, vördsamt föreslå:

1:o att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller om tillsättande af en komité, hvilken får i uppdrag

a) att dels för hvarje stad särskilt, dels i ett sammandrag för städerna samfäldt, upprätta en statistisk redogörelse, upptagande å ena sidan alla de statsanslag staden åtnjuter, såsom donerad jord, tolag, bränvinsförsäljningsafgift m. m., samt å andra sidan stadens för senaste året erlagda utskylder till kronan;

b) att, om häraf skulle visa sig, det städernas utskylder till kronan understiga de erhållna förmånerna, undersöka och utreda alla de förhållanden, som böra läggas till grund för en riktig beskattning af städernas industriidkande invånare, deras egendom och den af dem idkade handel eller annan rörelse, samt att afgifva utlåtande öfver sättet att bringa städernas beskattning till ett jemförligt förhållande med landtbefolkningens;

samt att Kongl. Maj:t derefter för Riksdagen täckes framlägga det förslag, hvartill komiténs åtgärder kunna föranleda;

2:o att Riksdagen för sagda ändamål ställer till Kongl. Maj:ts disposition ett förslagsanslag af 15,000 kronor.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.
Stockholm den 20 Januari 1879.

Isaac Asklöf.